

Stojko S.M., Delegan I.V. The contribution of specialist-environmentalist and teacher in sustainable forestry and saved of Carpathians virgin forest (To 60-anniversary from Birthday of M.V. Chernyavskyy)

The article deals with scientific and pedagogical activity of M.V. Chernyavskyy – candidate of agricultural sciences, assistant professor of ecology of the National Forestry University of Ukraine, senior scientist, correspondent member of Ukraine LAN, the heir to the best scientific tradition Forest Science of Ukraine – P.S. Pogrebnyak, P.I. Molotkov, P.S. Pasternak, S.M. Stojko, successor to the European school G. Lyaybundguta, S. Korpela, an expert FAO, NATO, the manager, the coordinator of many national and international projects and forums, in particular – the Ukrainian-German project "Dniester" (1997-2002 g.), the Swiss-Ukrainian forestdevelopment Project in Transcarpathia FORZA (2004-2010 years), master of chess composition. Main directions of scientific research relating to forestry celebrant, forestry, ecology, environmental and nature conservation. In scientific work, he prefers to experimental studies. A list of selected works.

УДК [332.122:338.43]:331.5

Доц. П.П. Гаврилко, канд. екон. наук –
Ужгородський навчальний центр Київського НТЕУ

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СЕЛА

Основною метою аграрної освіти є інтеграція до європейського освітнього простору, в процесі якої повинні відбуватись якісні зміни в організації навчального процесу для підготовки конкурентоспроможних фахівців на ринку праці. Виявлено проблеми кадрового потенціалу села.

Ключові слова: кадровий потенціал, сільське господарство, аграрна освіта, ринок праці, реформування.

Вступ. Економічна криза в Україні спонукала до закриття значної кількості підприємств провідних галузей промислового виробництва, скорочення працівників аграрної сфери і, як наслідок, до зростання рівня сільсько-го безробіття. Це негативно впливає на економічний стан держави, не сприяє зростанню ВВП та нарощенню експорту виробленої сільськогосподарської продукції тощо. Поширення явищ сільської бідності ускладнюють процеси розвитку трудового потенціалу села. Внаслідок трансформації системи соціально-економічних відносин і поведінки сільського населення зазнало значних змін середовище трудової діяльності на селі.

Різні аспекти розвитку сільських територій та регулювання процесами формування і використання трудового потенціалу широко досліджують вітчизняні вчені: А.В. Базилук, О.А. Грішнова, А.М. Колот, В.В. Онікієнко, І.Л. Петрова, П.Т. Саблук, М.В. Шаленко, К.І. Якуба та інші. Незважаючи на достатньо великий науковий інтерес до проблем формування і використання трудових ресурсів села, недостатньо вивченими залишаються ці питання і потребують подальших досліджень.

Мета дослідження: виявити проблеми кадрового потенціалу села.

Виклад основного матеріалу. За роки незалежності в Україні відбулись кардинальні зміни у розвитку економіки та в соціальній сфері, які безпосередньо вплинули на людину, умови її праці і життя. На жаль, українське село зазнало реформаційних впливів, що призвели до зміни традиційного укладу життя сільського мешканця. Трудовий потенціал сільських територій фор-

мується та розвивається у певному середовищі, яке згідно з ресурсно-функціональним підходом потрібно розглядати не лише як проблемні території, а як території із значним потенціалом, який має бути раціонально використаним.

На сьогодні в аграрних ВНЗ здійснюють підготовку спеціалістів виключно сільськогосподарського спрямування за напрямками – "ветеринарна медицина", "агрономія", "технологія виробництва та перероблення продукції тваринництва", "процеси, машини та обладнання". Відповідно до ст. 22 Закону України "Про пріоритетність соціального розвитку села та АПК у народному господарстві", в усіх вищих навчальних закладах Уряд встановлює квоту прийому сільської молоді, яка є обов'язковою для виконання [3].

У розвитку системи вищої освіти, аграрної зокрема, на сьогодні спостерігають такі не вирішені проблеми: невідповідність пропонованих спеціальностей ВНЗ та спеціалізації потребам ринку праці; відсутність у випускників практичних навичок за отриманою спеціальністю; недостатній рівень кваліфікації викладацького персоналу; невідповідність рівня кваліфікації випускника вимогам роботодавця; стажування студентів фактично зводиться до фізичної праці під час виконання сільськогосподарських робіт за відсутності методичного забезпечення; низький рівень навчально-методичного забезпечення практичної підготовки студентів та організації навчально-виховного процесу на найновішій сільськогосподарській техніці.

Кадрове забезпечення вищих навчальних закладів науково-педагогічними кадрами з науковими ступенями і вченими званнями має позитивну динаміку. Значну увагу для підвищення якості кадрового потенціалу села потрібно приділяти розвитку науки та підтримці науковців у сільськогосподарських ВНЗ, оскільки без наукового супроводу неможливе вирішення жодної проблеми як загальнодержавного, так і регіонального рівнів. Національною програмою розвитку сільськогосподарського виробництва України передбачено спрямувати наукове забезпечення на створення умов для агропромислового виробництва до передових науково-технічних розробок і технологій, ефективного використання і подальшого розвитку науково-технічного потенціалу країни [2].

Сьогодні на селі склалась така ситуація з молодими спеціалістами, що є люди з дипломами про вищу освіту, але немає кваліфікованих кадрів. Кваліфіковані молоді спеціалісти їдуть до великих міст, цим самим створюючи кадрову проблему на селі. Саме тому одним із напрямків кадрової політики має бути залучення молодих фахівців у селі, оскільки на сьогодні в сільському господарстві працюють здебільшого спеціалісти віком понад 50 років. Для того, щоб молоді люди після закінчення навчання поверталися на роботу в село потрібно, насамперед, покращувати житлові умови, умови праці та заробітну плату. Особливу увагу потрібно зосередити також і на тому, щоб молоді фахівці бачили перспективу професійного зростання.

Отже, переважна більшість студентів жодних внутрішніх стимулів до сільськогосподарської праці взагалі не має, адже більшість з них не бажають працювати за фахом або планують пов'язати подальшу свою професійну діяльність не з селом, а з містом. Значна кількість студентів пішли вчитися в

аграрний ВНЗ через те, що в аграрному ВНЗ нижчий конкурс, наявність пільг та відстрочка від армії. Сучасна молодь стає вимогливішою і до умов праці. Під час вибору місця праці важливим є не лише високий рівень заробітної плати, а й можливість кар'єрного зростання, реалізації знань, здібностей та набуття досвіду [9].

Більшість студентів-вихідців зі села не бажають повертатися назад у село і будь-яким чином хочуть залишитися в місті. Це, своєю чергою, призводить до того, що у сільській місцевості не вистачає висококваліфікованих молодих спеціалістів. Тому на сьогодні основну увагу необхідно зосередити на тому, щоб сільська молодь хотіла повернутися у село. Однак, для цього їм необхідно створити сприятливі умови та належну оплату праці, оскільки у сільському господарстві вона є нижчою, ніж загалом в економіці, а також забезпечити соціальний захист сільської молоді тощо. У ринкових умовах господарювання, здійснюючи підготовку спеціалістів для сільського господарства, необхідно орієнтуватись на затребуваність професій у селі. Для збереження та покращення підготовки висококваліфікованих кадрів необхідно передусім поєднувати навчальний процес із виробництвом та активніше залучати до навчального процесу висококваліфікованих фахівців-практиків [4].

Найбільш затребувані на сьогодні – спеціалісти-екологи, селекціонери, а також фахівці з економічної кібернетики. Великий попит на ринку праці мають спеціалісти з фінансів і кредиту, менеджменту зовнішньоекономічної діяльності і маркетингу, однак їх працевлаштування відбувається поза аграрним сектором. Серед спеціалістів аграрного профілю найбільш затребувані агрохіміки. Крім цього, випускники часто реалізують набуті знання не за спеціальностями, які вони отримали у сільськогосподарських ВНЗ, багато із них звільняються протягом першого року праці, переходячи в інші сфери виробництва. Це зумовлене тим, що середньомісячна заробітна плата в сільському господарстві є нижчою, ніж в інших галузях економіки.

Система середньоспеціальної і вищої аграрної освіти в Україні на сьогодні хоч і надає всебічну та фундаментальну освіту сільській молоді, але потребує реформування, оскільки не відповідає сучасній структурі аграрного виробництва. Необхідно уникати відірваності навчального процесу від виробництва та активніше залучати до співпраці висококваліфікованих фахівців-практиків. Основну увагу потрібно зосередити на впровадженні у навчальний процес новітніх технологій. Під час підготовки фахівців сільськогосподарські навчальні заклади повинні, насамперед, орієнтуватись на затребуваність професій на селі.

Висновки. Аналіз особливостей розвитку шкільної освіти на селі дав змогу обґрунтувати причини зниження якості освіти в сільських школах, а саме: застарілість матеріально-технічної бази, зокрема основних фондів, та недостатній рівень забезпеченості комп'ютерною технікою, брак педагогічних кадрів і віддаленість шкіл від місця проживання школярів окремих сіл. Розвиток професійно-технічної освіти, зокрема сільськогосподарського спрямування потребує оптимізації мережі ПТНЗ, посилення зв'язків з аграрними підприємствами, підвищення іміджу цих освітніх закладів.

У формуванні вищої аграрної школи кадрового потенціалу села існує комплекс проблем, які потребують вирішення: невідповідність пропозицій спеціальностей потребам ринку праці, низький рівень практичної підготовки спеціалістів, зменшення кількості студентів, котрі навчаються за напрямом сільське господарство, формування якісного контингенту студентів, особливо технічного спрямування. Покращення функціонування закладів освіти різних рівнів акредитації сприятиме підвищенню якості кадрового забезпечення аграрної сфери та сільських територій загалом.

В умовах скорочення державного замовлення на випуск спеціалістів різних сфер доцільно зберегти обсяги державного замовлення на підготовку спеціалістів сільськогосподарського виробництва і для сільських установ освіти, медичних установ – підготовку кадрів інших професій, які мають попит на сільському ринку праці. Провідною регуляторною інституцією, що впливає на зміни у сфері зайнятості сільського населення України є Державна служба зайнятості. Для активізації діяльності цієї інституції необхідно реалізувати комплекс заходів із розвитку перепідготовки та професійної освіти безробітних селян, до якого потрібно залучити профільні навчальні заклади вищої та середньої спеціальної освіти, сформувавши у них маркетингові центри сільських ринків праці та відділи працевлаштування випускників.

Література

1. Глаз Ю.А. Методологические аспекты управления трудовой деятельностью работников / Ю.А. Глаз // Управление экономическими системами: электрон. науч. журн. / Кисловодский ин-т экономики и права, МЦНИП. – Киров : Международный центр научно-исследовательских проектов. – 2008. – № 2 (14). [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.uces.mcnip.ru>.
2. Гончарук Н.Т. Кадри аграрного сектору економіки України: формування і розвиток / Н.Т. Гончарук, С.М. Серьогін. – Дніпропетровськ : Вид-во ДРІДУ, 2003. – 166 с.
3. Закон України "Про пріоритетність соціального розвитку села та АПК у народному господарстві" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1990. – № 45, ст. 602.
4. Кізілов Ю.О. Державна кадрова політика в аграрному секторі економіки: проблеми формування та реалізації / Ю.О. Кізілов // Державне будівництво. – 2007. – № 1. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-1/index.html>.
5. Левченко О.М. Якість трудового потенціалу регіону / О.М. Левченко. – Кіровоград : Вид-во "КОД", 2002. – 136 с.
6. Ніколаско С.М. Професійно-технічна освіта: від кризи до стабільності / С.М. Ніколаско // Тези доповіді від 29 серпня 2006. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.mon.gov.ua/newstmp/04_09/tez.doc.
7. Пітюлич М.І. Трудовий потенціал регіону: стратегія розвитку і функціонування / М.І. Пітюлич, М.І. Білен, В.В. Міклова. – Ужгород : Вид-во "Карпати", 1996. – 139 с.
8. Шпикуляк О.Г. Трудовий потенціал села та кадрове забезпечення аграрних підприємств / О.Г. Шпикуляк // Агроінком. – 2005. – № 5-6. – С. 63-65.
9. Щелкин Г.В. Теорія кадрової політики / Г.В. Щелкин. – К., 1997. – 321 с.

Гаврилко П.П. Проблемы подготовки кадрового потенциала села

Основной целью аграрного образования является интеграция к европейскому образовательному пространству, в процессе которой должны происходить качественные изменения в организации учебного процесса для подготовки конкурентоспособных специалистов на рынке труда. Выявлены проблемы кадрового потенциала села.

Ключевые слова: кадровый потенциал, сельское хозяйство, аграрное образование, рынок труда, реформирование.

Gavrylko P.P. Problems of preparation of skilled potential of village

The primary purpose of agrarian education is integration to European educational space, in the process of which high-quality changes must be in organization of educational process for preparation of competitive specialists at the market of labour. The problems of skilled potential of village found out in the article.

Keywords: skilled potential, agriculture, agrarian education, labour-market, reformation.

УДК 332 *Асист. Б.Р. Брунець – ННІЕПДТ ім. Вячеслава Чорновола, НУ "Львівська політехніка"*

СУТНІСТЬ ОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ІНФРАСТРУКТУРА

Досліджено методологічні основи означення поняття інфраструктура як одного з найважливіших складників ринкової економіки. Зазначається необхідність розгляду її складових елементів з погляду єдиної системи, котра виконуючи умову функціональної необхідності, забезпечує взаємозв'язок соціально-господарських процесів.

Ключові слова: інфраструктура, елементи інфраструктури, ринкова економіка, макро- та макрорівень інфраструктури.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективної діяльності будь-якої галузі потребує дедалі значніших фінансових та трудових ресурсів, чим зумовлює значні навантаження на галузі економіки, що створюють матеріальні умови для нормальної життєдіяльності населення, а саме функціонування суспільних та міжнародних відносин. В умовах глобалізації світового співіснування саме рівень розвитку інфраструктури визначає можливості подальшого соціально-економічного розвитку регіону та зміцнення його конкурентоспроможності.

Незважаючи на різноманіття наукових розробок щодо концептуальних підходів означення сутності поняття інфраструктура та його класифікації, єдиного підходу не існує, це зумовило потребу подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність поняття інфраструктура досліджували як іноземні, так і вітчизняні вчені. Серед основоположників цього напрямку треба зазначити А. Янгсона, П. Розенштейн-Родана, А. Сміта. Продовженням наукового пошуку щодо інфраструктурного забезпечення економіки є роботи А. Маршала, А. Хіршмана, Д. Карка, В.А. Жаміна, В.П. Красовського, Б.Х. Краснопольського, П.Ю. Беленького, Б.М. Данилишина, О.І. Дація, М.Х. Корецького, С.В. Мочерного, В.Є. Попова, В.П. Федько, Н.Г. Федько та багатьох інших. Сучасний погляд на досліджувану проблематику відображено у працях О.В. Васильєва, М.Й. Хорунжого.

Актуальність дослідження. Поняття інфраструктура у різноманітних літературних джерелах прийнято розглядати як окремі складові, котрі класифікують у розрізі галузевої приналежності (наприклад, транспортна інфраструктура, інституційна інфраструктура, банківська і т.ін.), а не як єдину цілісну систему, від рівня розвитку котрої залежить ефективність функціонування всіх елементів ринкової економіки, виходячи із синергії їх взаємодії. Відсутність єдиної позиції щодо трактування цього поняття та класифікації елементів призводить до невдалих спроб управління розвитком інфраструктури,

роль котрої особливо посилюється із превалюванням сфери послуг над виробництвом. Важливим є питання узагальнення та систематизації трактувань поняття інфраструктура, як одного із найважливіших елементів ринкової економіки.

Метою роботи є узагальнення трактувань поняття інфраструктура, як одного із найважливіших елементів ринкової економіки та висвітлення його змісту з погляду органічно взаємопов'язаної системи, існування котрої зумовлено функціональною необхідністю.

Виклад основного матеріалу. На погляд російського вченого Н.Н. Внукова, формування ринкової економіки в державі можливе завдяки реалізації етапів: 1) формування цільової установки для визначення змісту поняття "ринкова економіка"; 2) оцінка ситуації в існуючій економічній системі; 3) формування самої інфраструктури, що є водночас і формуванням моделі ринкової економіки [1, с. 132].

Інфраструктуру донедавна було прийнято розглядати з погляду окремих складових елементів, факторів та формувань, котрі виникли в умовах зростання ролі промислово-виробничого комплексу. Свідченням цього є трактування, запропоноване В.А. Жаміном, котрий інфраструктуру пропонує розглядати як інтегральний елемент виробничих сил, що охоплює допоміжні та додаткові галузі, види виробництва або діяльності, які обслуговують безпосередньо основне виробництво (виробнича інфраструктура), а також галузі та підгалузі невиробничої сфери, що непрямо пов'язані з процесом виробництва і виконують чисельні функції обслуговування всього процесу господарювання [2, с. 16].

Єдиної думки щодо походження цього поняття не існує. Вважають, що у науковий обіг воно ввійшло приблизно з 1927 р. та використовувалось для позначення установ, які формують основу для будь-якої операції або системи [3]. Трактування цього терміна з військового погляду полягає у окресленні комплексу будівель та постійних споруд, необхідних для підтримки, перерозподілу та управління збройними силами та забезпечення їх дії, до котрих належать склади боєприпасів та інших військових матеріалів, аеродроми, ракетні бази, полігони, площадки для запуску ракет і т.ін, не є остаточним. Існує думка, що вперше цей термін був введений у економічну науку в 1955 р. американським економістом П. Розенштейном-Роданом, котрий трактувався до "всіх умов навколишнього суспільного середовища, необхідних для того, щоб приватна промисловість була в змозі зробити перший ривок".

У вітчизняному науковому обігу це означення з'явилося наприкінці 40-х рр. ХХ ст. та використовувалось для позначення комплексу галузей, що обслуговують промислове та сільське господарство, а саме будівництво каналів, портів, мостів, доріг та ін. Тлумачення поняття інфраструктури в найзагальнішій формі подано у Великому енциклопедичному словнику, де зазначено, що поняття інфраструктура походить від лат. *infra* – нижче, під, і *structura* – побудова, розташування, сукупність споруд, будинків, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального виробництва й забезпечення умов життєдіяльності суспільства. Іноді терміном інфраструктура